

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА



Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Українська мова і література»
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.01 Українська мова та література
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні
кафедри
Протокол № 1
від «29» серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія і практика української лексикографії
Викладач (-и)	Бабій Ірина Орестівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
E-mail викладача	iryna.babii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Програма вивчення освітнього компонента (навчальної дисципліни) «Теорія і практика української лексикографії» укладена відповідно до ОП підготовки бакалавра спеціальності 035.01 Філологія (українська мова і література). Предметом навчальної дисципліни є вивчення найважливіших аспектів історії, теорії та практики української лексикографії як дисципліни лінгвістичного циклу.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни “Теорія і практика української лексикографії” є ознайомлення студентів із найважливішими аспектами історії, теорії та практики лексикографії як дисципліни лінгвістичного циклу. Курс починається з визначення предмету, об’єкту та завдань лексикографії, з’ясування місця лексикографії у системі знань про мову та вивчення основних лексикографічних понять і термінів. Також буде зроблено короткий історичний огляд українського словникарства від найдавніших часів і до сьогодні, проаналізовано українську лексикографічну спадщину, визначено сучасні тенденції розвитку української лексикографії. Особлива увага в пропонованому курсі буде присвячена детальному аналізу типології словників, їхньої макро- і мікроструктури залежно від специфіки словникового твору. У межах курсу багато уваги присвячуватиметься практиці укладання словників різного типу.</p> <p>Основні завдання вивчення дисципліни “Теорія і практика української лексикографії”. Студенти повинні закріпити на практиці знання, здобуті на лекціях із вказаного курсу, зокрема вони повинні засвоїти базові терміни лексикографії і вміти користуватися ними; добре орієнтуватися в історії українського словникарства і лексикографії; знати класифікацію лексикографічної продукції, зокрема лінгвістичних словників, вміти аналізувати словникові статті і розбивати їх на складові частини; пам’ятати назви, суть і авторів основних праць з українського словникарства і лексикографії.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Під час вивчення ОК «Теорія і практика української лексикографії» студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОП «Українська мова і література»:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати лінгвістичною і літературознавчою термінологіями для розв'язання професійних завдань.

Результати навчання:

1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

4. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

6. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

8. Застосовувати сучасні методики та інноваційні технології для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового та / або прикладного дослідження в галузі української філології.

9. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.

Практичні заняття	18 год.		
Самостійна робота	60 год.		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Восьмий	035 Філологія	Четвертий	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Лексикографія як галузь лінгвістики.	2	2	15
Тема 2. Історія української лексикографії.	4	4	15
Тема 3. Класифікація лексикографічних праць.	4	4	15
Тема 4. Сучасне українське практичне словникарство	2	4	15
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів. Зокрема:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 30 балів – оцінки за відповіді на парах, різні поточні завдання тощо. 2. 10 балів – колоквіум – термінологічний мінімум із лексикографії (10 термінів. 1 термін = 1 бал). У кінці семестру, усно. Терміни, які треба знати, подані у методичці (завантажена на дистанційку) у розділі «Короткий термінологічний словник» (178-209). 3. 20 балів – залікове завдання 1 (вправи). У методичці до курсу (завантажена на дистанційку) оберіть собі 5 різних вправ, присвячених РІЗНИМ словникам (с. 64-112), виконайте їх до кінця семестру і здайте. До кожної вправи обов'язково додайте повну паспортизацію словника, за допомогою якого ви її виконували. Якщо це електронні ресурси – тоді покликання на них. Якщо не хочете обирати самостійно, то можете скористатися розділом у методичці «Індивідуальні залікові завдання 1» (с. 101-164), обрати собі якийсь варіант там і виконати його повністю. 4. 30 балів – залікове завдання 2 (словник). Укласти новий (в історії української лексикографії!) словник одного із запропонованих видів і презентувати його на практичному занятті. Детальні інструкції – у методичці у розділі «Індивідуальне залікове завдання 2», с. 165-166. Якщо хочете, то можете не обирати із запропонованих видів, а придумати свій варіант. 5. 10 балів – підсумкове тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ.
Вимоги до письмових робіт	Див. вище.

Практичні заняття	Вивчення і повторення теоретичних питань із опрацьованих тем курсу на лекціях, а також презентації індивідуальних студентських завдань і проєктів.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується активність студента під час практичних занять; присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски занять без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених занять, оцінки, які отримав студент за усні та письмові відповіді, контроль самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік (підсумкове тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ: https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/list)

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «[Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)», та індивідуальним графіком, відповідно до «[Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)». Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «[Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «[Комісія з питань етики та академічної доброчесності](#)» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано «[Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)».

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «[Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)».

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Бабій І. О. Українська лексикографія : збірник вправ і завдань / Видання друге, доповнене. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2021. 220 с.
2. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія української мови : навч. посібник. К. : Вища школа, 1991. 231 с.
3. Бодик О.П. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 416 с.
4. Бондар О. І. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : ВЦ “Академія”, 2006. 368 с.
5. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид, виправ. і доповнен. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаніка, 2024. 336 с.
6. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 272 с.
7. Демська О. Вступ до лексикографії. К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2010. 266 с.
8. Дубічинський В. В. Лексикографія: навч.-метод. посіб. Харків: НТУ «ХП», 2011. 66 с.
9. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К. : Видавничий центр “Академія”, 2001. 368 с.
10. Кровицька О. Українська лексикографія : теорія і практика. Л. : Ін-т українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2005. 175 с.
11. Тараненко О. О. Лексикографія // Українська мова: Енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк [та ін.]. К. : Укр. енцикл., 2004. 824 с. С. 296-297.

Інформаційні ресурси:

Сайти зі словниками on-line:

1. «Лексикографічна система «Словники України»
2. портал української мови та культури <http://www.slovnyk.net>;
3. 20-томний словник онлайн <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
4. одинадцятитомний «Словник української мови»: : <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
5. інформаційно-пошукова система «Український правопис», створена на базі останньої офіційно затвердженої версії українського правопису;
6. публічний електронний словник української мови: <http://ukrlit.org/slovnyk>;
7. Symbaloo – робочий стіл online;
8. орфографічний словник і не тільки: <http://www.slovnyk.ua>
9. електронні словники, енциклопедії, інші довідники.
10. український лінгвістичний портал: словники України on-line <http://www.ulif.org.ua>;
11. список безкоштовних онлайн-енциклопедій «Пан Бібліотекар»;
12. словники <http://www.slovník.com.ua>; <http://www.slovnyk.lutsk.ua>
13. вільна енциклопедія Вікіпедія <http://uk.wikipedia.org>;
14. українські словники on-line на сайті rozum.org.ua: <http://www.rozum.org.ua>;
15. українські словники на лінгвістичному порталі mova.info: <http://www.mova.info>;
16. українські словники на сайті Словопедія: <http://slovopedia.org.ua>

Викладач:

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови



І. О. Бабій